

Dossier KINDEROPVANG 2021

Inleiding

Het tekort aan kinderopvang¹ in stadsregio Turnhout is problematisch. Jaarlijks blijven meer dan 500 kinderen in de kou staan. Dat zijn 500 gezinnen waarvan één van de ouders niet kan gaan werken, zijn/haar werk verliest, geen opleiding kan volgen,... Nog belangrijker, het zijn 500 kinderen die broodnodige ontwikkelingskansen mislopen. Dit probleem situeert zich over heel Vlaanderen, maar onze vier gemeenten bengelen mee onderaan de ladder. Vooral kwetsbare gezinnen vallen uit de boot.

Kinderopvang is omwille van meerdere redenen belangrijk voor ouders, zeker ook om beschikbaar te kunnen zijn voor de arbeidsmarkt en om hen toe te laten andere taken op te nemen in de samenleving. Op die manier zorgt kinderopvang voor een maatschappelijke en economische hefboom.

Door die economisch en maatschappelijk belangrijke functie is kinderopvang een gedeelde verantwoordelijkheid van verschillende actoren: de ouders zelf en hun netwerk, de verschillende overheden, de kinderopvangsector en diverse actoren op het veld van arbeidsmarkt en samenleving.

In een regio die wil inzetten op groei en aantrekking is het ontzettend nodig om voldoende én kwalitatieve kinderopvang aan te kunnen bieden.

Voorliggend rapport brengt de uitdagingen op het vlak van kinderopvang in onze regio in kaart en zal jaarlijks geactualiseerd en gemonitord worden om zo *evidence based* beleidsvoering te faciliteren.

In deel 1 staan we stil bij enkele relevante demografische gegevens. Vervolgens zoomen we bij deel 2 in op de aanbodzijde van de kinderopvang in onze regio. Zowel kwantitatieve als kwalitatieve zijn onder de loep genomen. Deel 3 leert ons, dankzij ons e-loket kinderopvang, welke behoeften ouders hebben. Deel 4 behandelt de drempels die organisatoren ervaren om in deel 5 vervolgens inzicht te geven in de gevolgen die het tekort met zich meebrengt.

In dit rapport spreken we steeds over de doelgroep kinderen jonger dan 3 jaar op het grondgebied van Beerse, Oud-Turnhout, Turnhout en Vosselaar.

Het rapport is een verwezenlijking van het Huis van het Kind stadsregio Turnhout.

¹ Kinderopvang omvat: **gezinsopvang** (gekend als onthaalouder die maximaal 8 kinderen in de thuisomgeving opvangt) en **groepsopvang** (gekend als kinderopvang waar meerdere kinderbegeleiders of samenwerkende onthaalouders in staan voor de zorg en begeleiding van de kinderen die opgedeeld worden in leefgroepen van maximaal 18 kinderen voor 2 kinderbegeleiders) voor **baby's en peuters**.

Inhoud

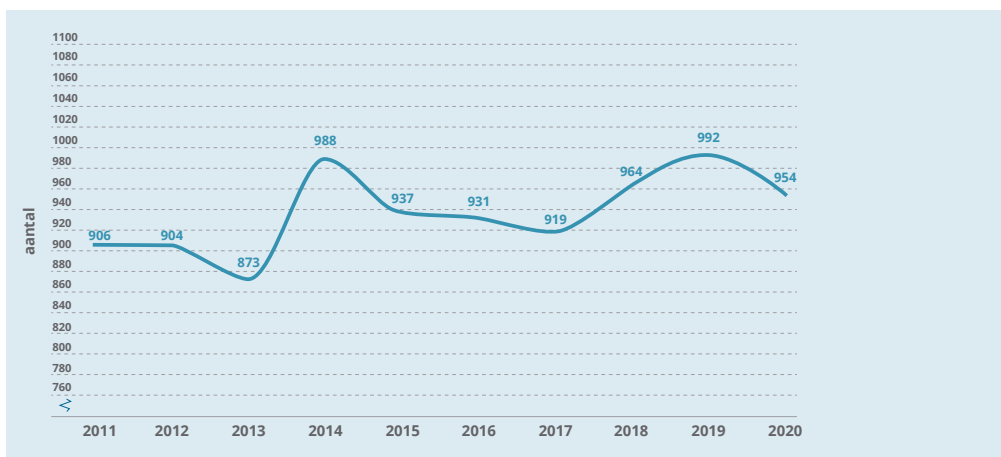
1 Demografische cijfers 0-3 jaar	6
1.1 Geboorten	6
1.2 Aantal 0-3 jarigen	8
1.3 Aantal 0-3-jarigen per wijk in stadsregio Turnhout	10
1.4 Verhuisbewegingen	12
1.5 familiale zorgindex – groene druk – grijze druk – mantelzorgratio	13
2 Het opvangaanbod baby's en peuters in stadsregio Turnhout	14
2.1 Evolutie van het opvangaanbod	14
2.2 Vergunde versus ingevulde plaatsen	15
2.3 Aanbod van opvangcapaciteit per wijk	16
2.4 Aanbod aan opvangplaatsen naar aard van de opvang	17
3 Behoeftte aan kinderopvang	18
4 Drempels voor organisatoren van kinderopvang	20
4.1 Ruimte	20
4.2 Rentabiliteit	20
4.3 Personeel	21
4.4 Ondersteuning	21
4.5 Kwaliteit	22
5 Gevolgen van een tekort aan kinderopvang	23
6 Conclusie	25

1 Demografische cijfers 0-3 jaar

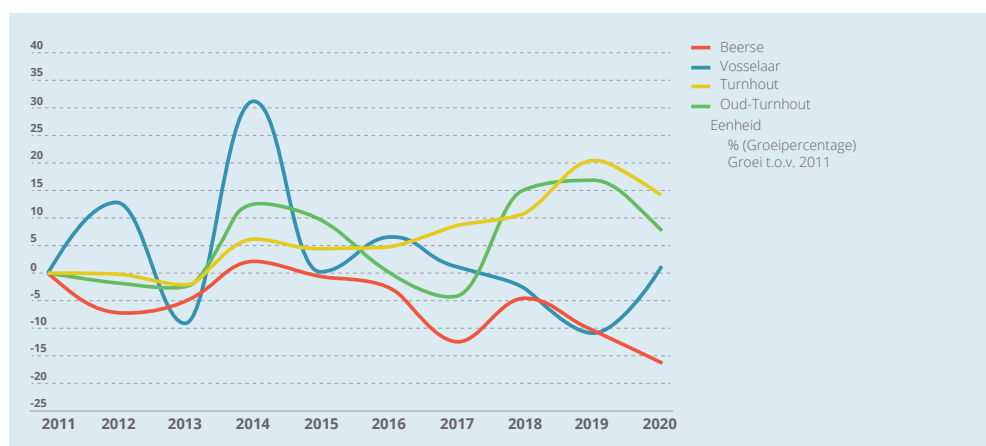
1.1 GEBOORTEN

Evolutie aantal geboorten in stadsregio Turnhout

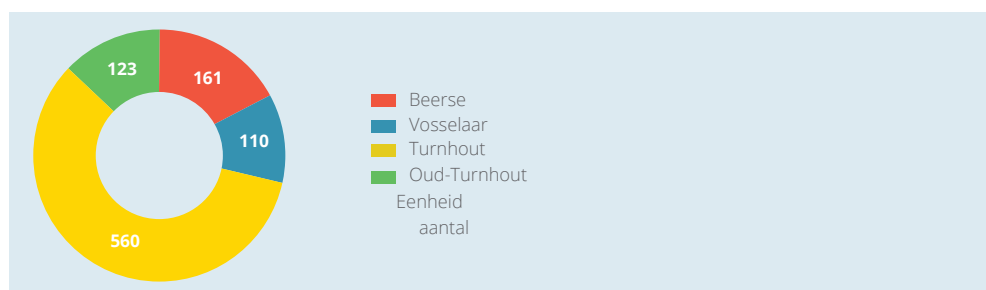
Bron: Rijksregister, provincie.incijfers.be

Evolutie geboorten, per gemeente, t.o.v. 2011

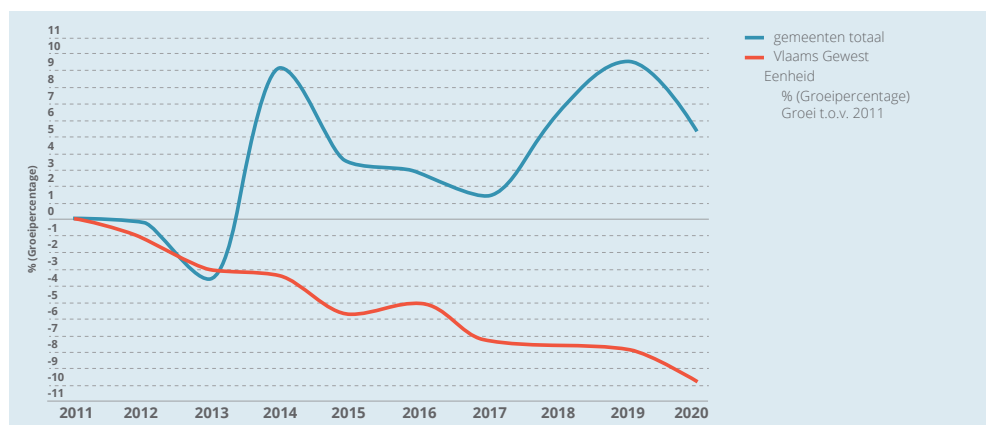
Bron: Rijksregister, provincie.incijfers.be

Aantal geboorten, per gemeente, 2020²

Bron: Rijksregister, provincie.incijfers.be

Evolutie geboorten stadsregio Turnhout / Vlaanderen sinds 2011

Bron: Rijksregister, provincie.incijfers.be

Het aantal geboorten in het Vlaamse Gewest kent reeds jaren een dalende trend. In stadsregio Turnhout is het geboortecijfer licht stijgend en schommelt het tussen de 900 en 1000 geboorten per jaar.

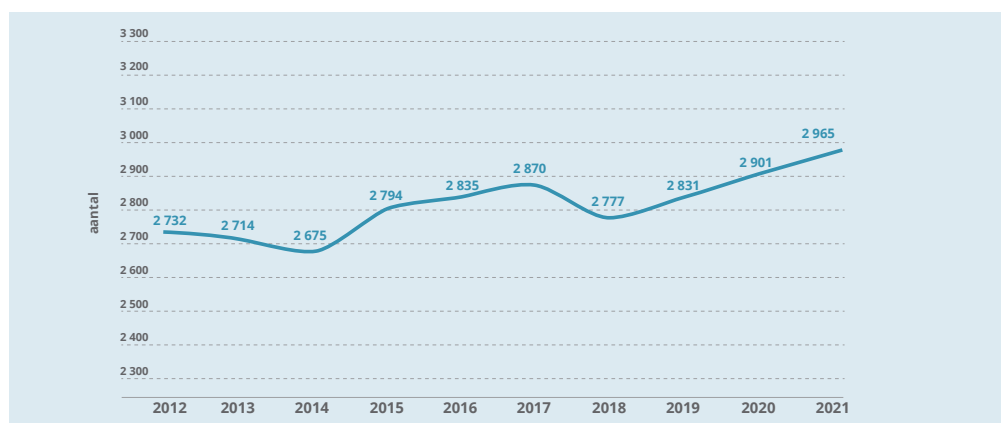
Vooraf in Turnhout zien we een stijgend aantal geboorten, wat ook meer dan de helft van het aantal geboorten in de stadsregio vertegenwoordigt. In de andere gemeenten zien we wisselende cijfers, maar toch eerder in dalende lijn zoals in Vlaanderen.

² Bij het schrijven van dit rapport waren de cijfers van het aantal geboorten voor 2021 nog niet beschikbaar.

1.2 AANTAL 0-3 JARIGEN

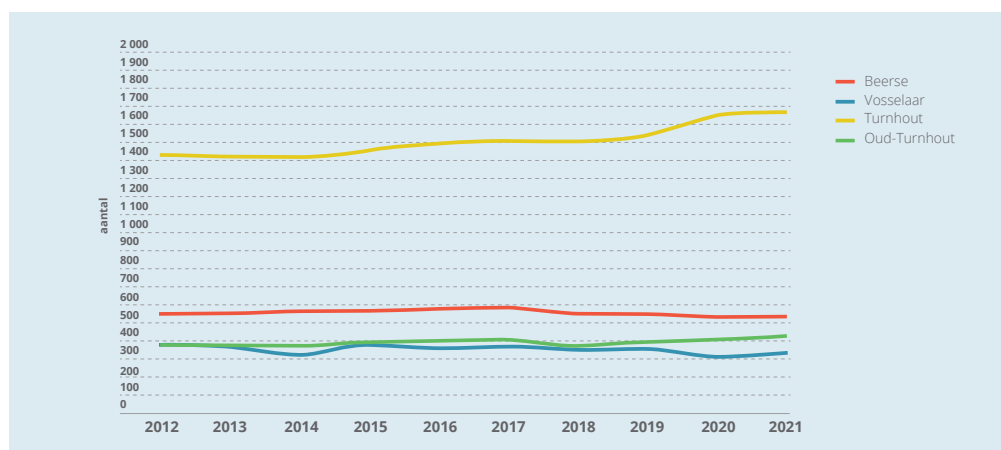
Ook het totaal aantal kinderen tussen 0 en 3 jaar zien we in stijgende lijn gaan. Zo zien we dat het aantal 0-3 jarigen de laatste drie jaren telkens steeg met ongeveer 65 kinderen.

Evolutie 0-3 jarigen in stadsregio Turnhout

Bron: Rijksregister, provincie.incijfers.be

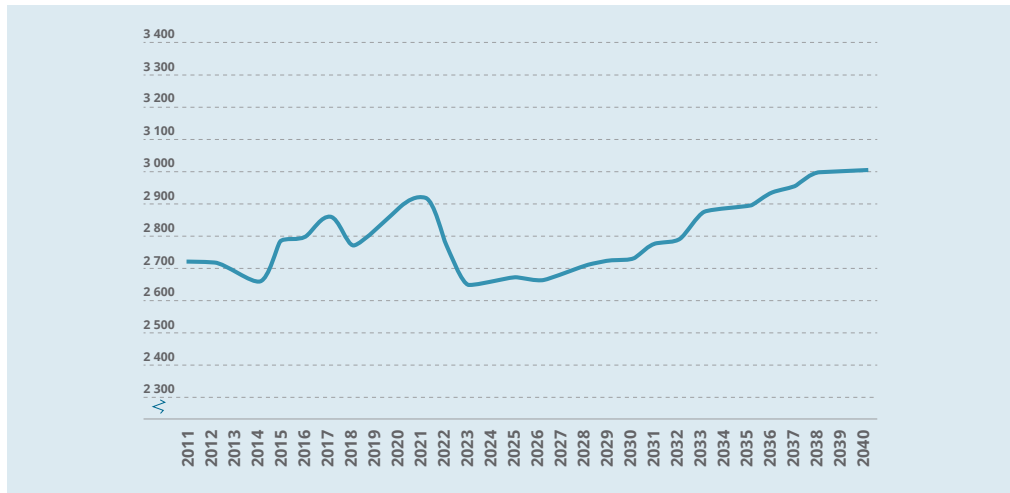
Evolutie 0-3 jarigen in stadsregio Turnhout

Bron: Rijksregister, provincie.incijfers.be

We zien vooral het aandeel 0-3 jarigen toenemen in Turnhout en Oud-Turnhout, in de andere gemeenten is het licht dalend.

Prognose 0-3 jarigen in stadsregio Turnhout

Bron: Statistiek Vlaanderen - Bevolkingsprojecties - provincie.incijfers.be

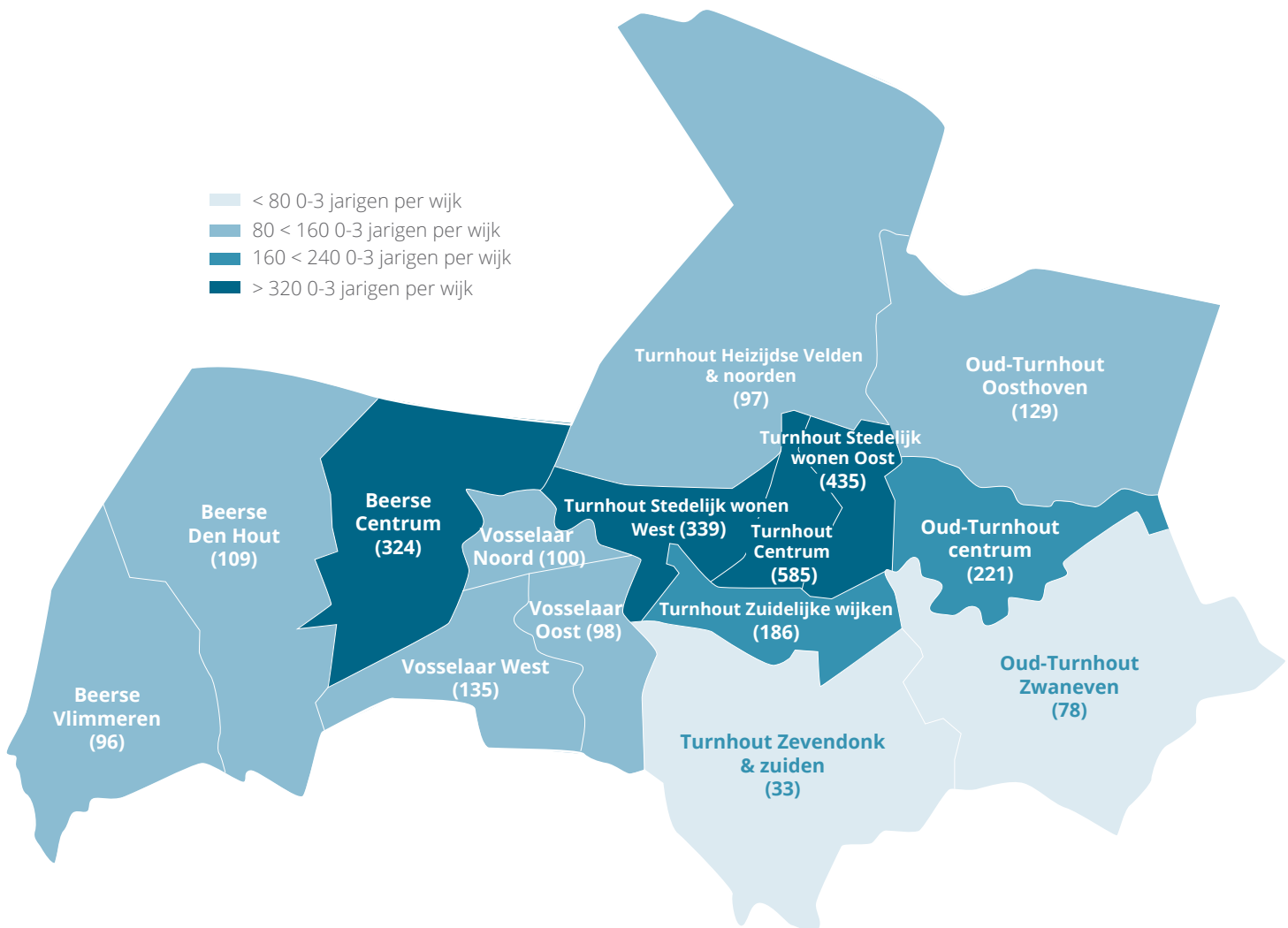
Bij het verzamelen van de gegevens en het publiceren van de prognoses, is er een jaar overlap waar we reële cijfers en prognoses voor dat jaar zien. Daar zien we dat de prognoses een stuk afwijken van de vastgestelde cijfers. We weten uit gegevens van het verleden dat prognoses altijd onderschat zijn. Daarom mogen we verwachten dat de reële gegevens nog een stuk hoger zullen liggen dan de prognoses.

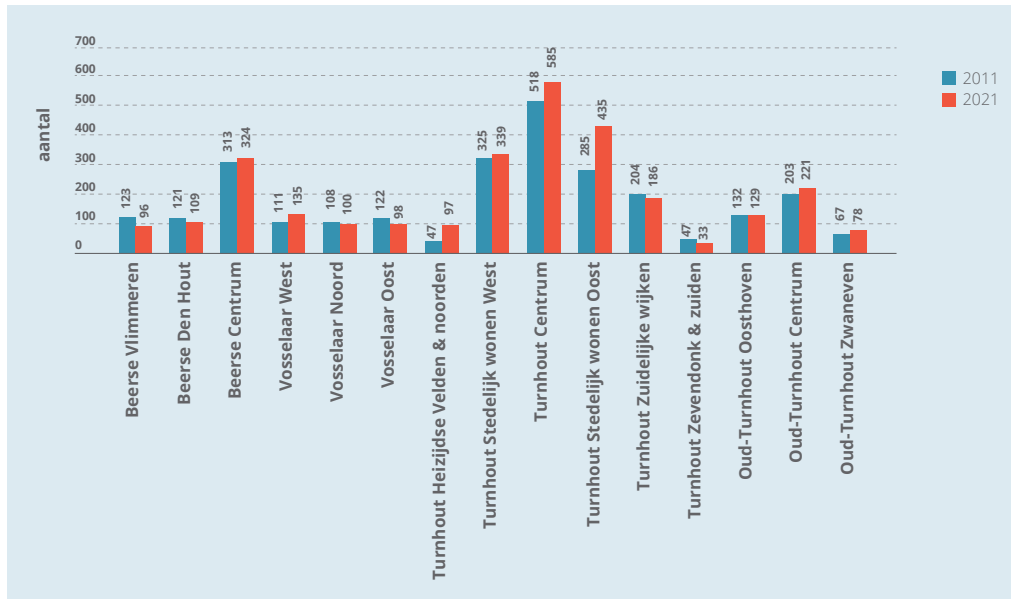
1.3 AANTAL 0-3-JARIGEN PER WIJK IN STADSREGIO TURNHOUT

Tot nu toe schetsten we de cijfers voor het volledig grondgebied stadsregio Turnhout, nu zoomen we in op wijkniveau.

Als we het aantal 0-3 jarigen in de wijken bekijken, zien we het grootste aantal 0-3 jarigen in Beerse Centrum, Turnhout Stedelijk wonen west en Turnhout Stedelijk wonen oost. Op de kaart hieronder staan deze donkerblauw gekleurd.

Aantal 0-3 jarigen per wijk, vergelijking tussen 2011 en 2021

Bron: Rijksregister, provincie.incijfers.be

	2011	2021	verschil 2011 en 2021
Beerse Vlimmeren	123	96	-27
Beerse Den Hout	121	109	-12
Beerse Centrum	313	324	11
Vosselaar West	111	135	24
Vosselaar Noord	108	100	-8
Vosselaar Oost	122	98	-24
Turnhout Heizijdse Velden & noorden	47	97	50
Turnhout Stedelijk wonen west	325	339	14
Turnhout Centrum	518	585	67
Turnhout Stedelijk wonen oost	285	435	150
Turnhout Zuidelijke wijken	204	186	-18
Turnhout Zevendonk & zuiden	47	33	-14
Oud-Turnhout Oosthoven	132	129	-3
Oud-Turnhout Centrum	203	221	18
Oud-Turnhout Zwaneven	67	78	11

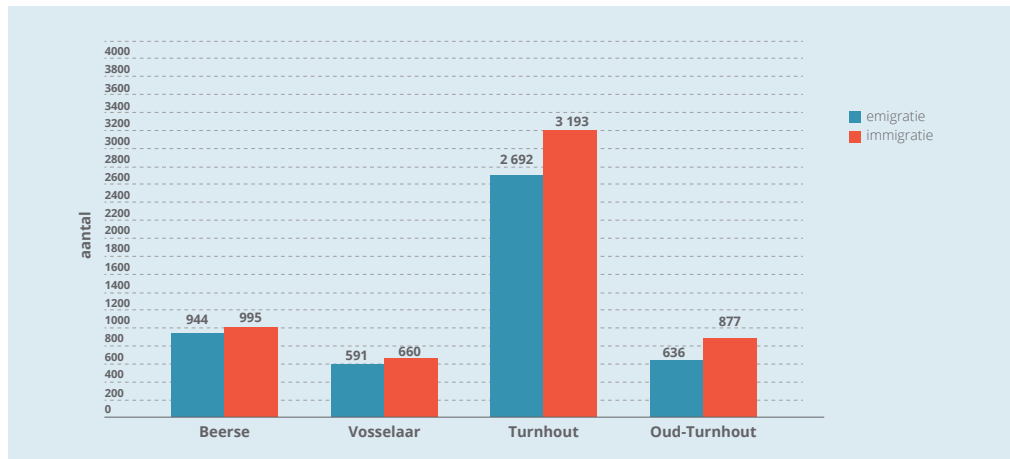
Bron: Rijksregister, provincie.incijfers.be

In de tabel hierboven, waar we de gegevens van 2011 en 2021 vergelijken, zien we vooral een groot verschil van 0-3 jarigen in Turnhout Heizijdse Velden en noorden, Turnhout Centrum en Turnhout Stedelijk wonen oost.

1.4 VERHUIBEBEWEGINGEN

De lichte stijging van het aantal 0-3 jarigen is niet alleen het gevolg van geboorten, maar ook doordat gezinnen met jonge kinderen zich vestigen in onze regio.

Totale immigratie en totale emigratie, per gemeente, 2020³

Bron: Rijksregister, provincie.incijfers.be

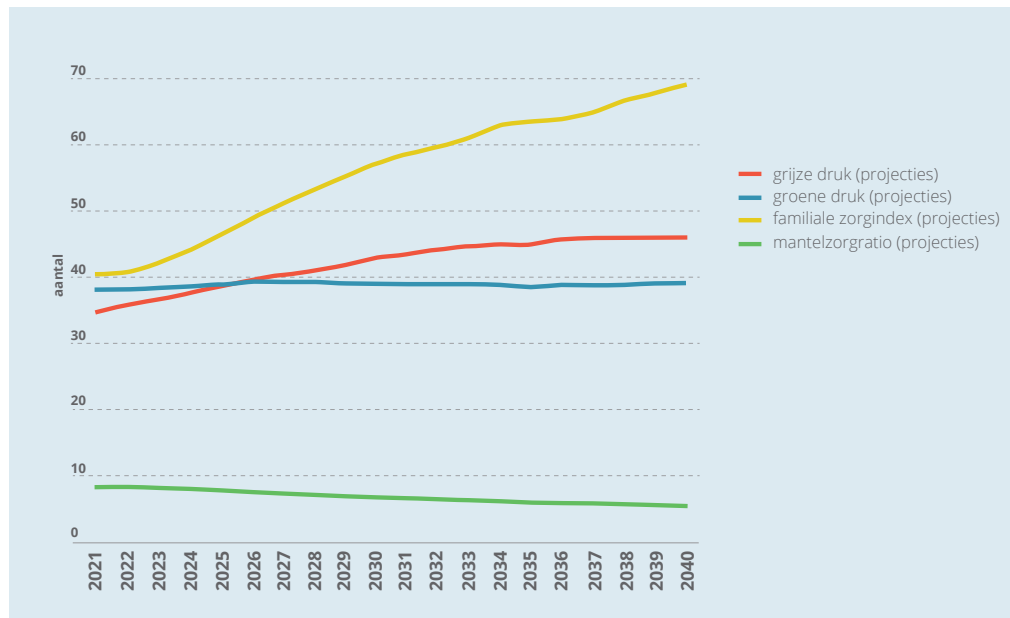
Vooraf in Turnhout en Oud-Turnhout zien we een aanzienlijk verschil tussen immigratie en emigratie wat de aangroei van de bevolking verklaart. Ook in Beerse en Vosselaar zien we aangroei van de bevolking, weliswaar in kleinere mate.

³ Bij het schrijven van dit rapport waren de cijfers van het aantal geboorten voor 2021 nog niet beschikbaar.

1.5 FAMILIALE ZORGINDEX – GROENE DRUK – GRIJZE DRUK – MANTELZORGRATIO

Demografische coëfficiënten - stadsregio Turnhout

Bron: Statistiek Vlaanderen - Bevolkingsprojecties - provincie.incijfers.be

De groene druk geeft de verhouding weer tussen het aantal 0-19 jarigen t.o.v. de 20-64 jarigen en blijft stabiel.

De grijze druk geeft de verhouding weer tussen het aantal ouderen (60+) t.o.v. de beroepsbevolking (20 tot 59 jaar). Stadsregio Turnhout kent in 2022 een grijze druk van 35,3. Dat betekent dat er voor elke 10 mensen op beroepsactieve leeftijd er 3,5 zestigplussers zijn. De grijze druk zal evolueren naar 41,6 in 2040. Dit betekent dat er per 10 beroepsactieve mensen iets meer dan 4 zestigplussers zullen zijn.

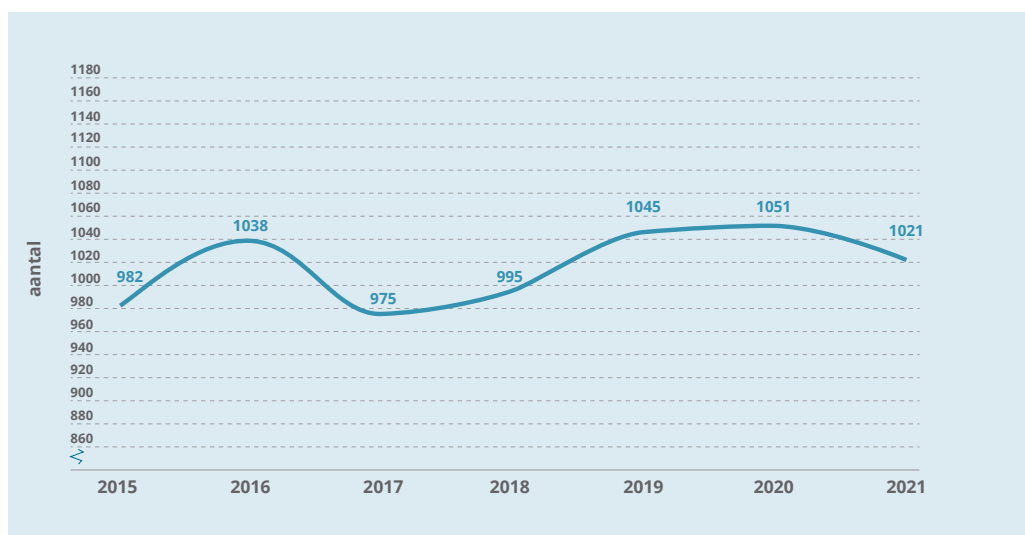
De familiale zorgindex geeft ons een beeld van hoeveel hoogbejaarden er zijn in verhouding tot de bevolking die er normaliter de zorg voor zal opnemen (80+ t.o.v. 50-59 jarigen*100). De familiale zorgindex ligt in de stadsregio in 2022 op 40,8. In 2040 zal dit stijgen tot 69,1. Dit betekent dat door de jaren heen er steeds minder 50-59 jarigen zijn t.o.v. het aantal 80 plussers en er dus een verminderde beschikbaarheid is van potentiële (mantel)zorgers. Die trend samen met de evolutie op de arbeidsmarkt, waar de effectieve uittredingsleeftijd steeds verder naar 67 jaar opschuift en de mensen dus langer professioneel aan de slag blijven, leggen steeds meer een hypotheek op de beschikbare tijd en beschikbaarheid voor mantelzorg en informele kinderopvang.

2 Het opvangaanbod baby's en peuters in stadsregio Turnhout

2.1 EVOLUTIE VAN HET OPVANGAANBOD

Eind 2021 waren er stadsregionaal 1021 vergunde opvangplaatsen voor 0-3-jarigen. We zien op 7 jaar tijd een vermeerdering van 39 plaatsen. Anderzijds zijn er op diezelfde 7 jaar tijd 290 0-3-jarigen bij gekomen in onze stadsregio. Om al deze kinderen een opvangplaats te kunnen aanbieden, was er nood aan 256 extra plaatsen; bijna 7 keer zoveel als het aantal plaatsen dat er bij zijn gekomen.

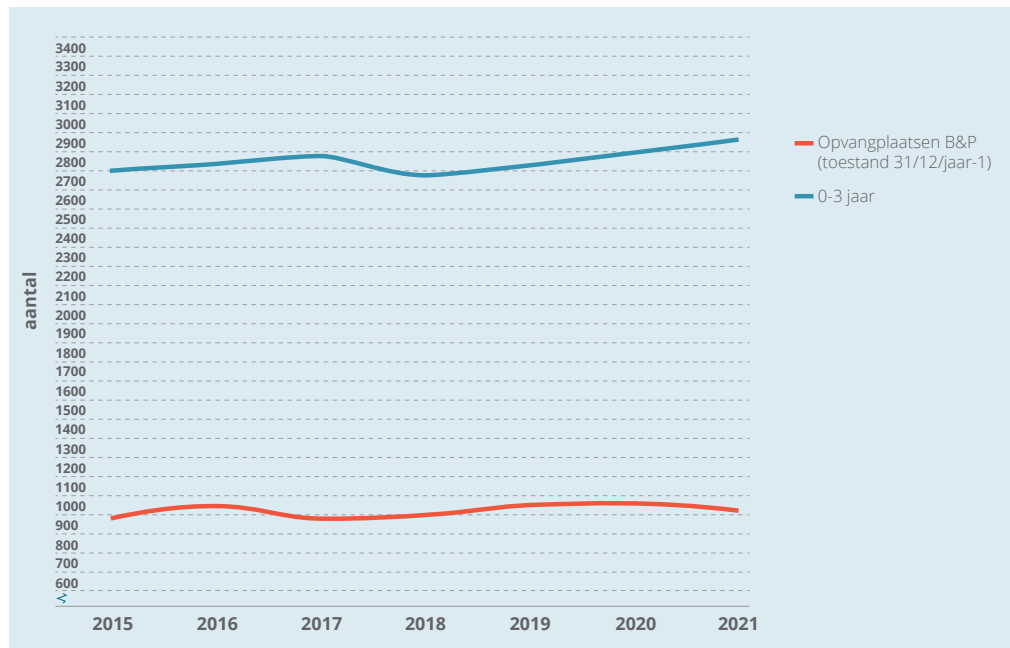
Evolutie aantal opvangplaatsen baby's en peuters in stadsregio Turnhout

Bron: Opgroeien, provincie.incijfers.be

Vanuit het Agentschap Opgroeien werden echter wel een aantal extra plaatsen vergund en/of gesubsidieerd tussen 2015 en 2021. In de stadsregio werd er 1 groepsopvang opgestart en zijn er 36 onthaalouders gestart met gezinsopvang. Helaas zijn er in die periode ook 57 onthaalouders en 1 groepsopvanginitiatief gestopt met het uitbaten van opvang. Gezien het aantal stoppers in onze regio, zowel groeps- als gezinsopvang, zien we dat het absolute aantal (vergunde) opvangplaatsen zo goed als hetzelfde gebleven is.

In 2021 werden extra plaatsen gesubsidieerd in onze regio. In Turnhout werden 19 kindplaatsen voorzien, in Beerse 9 en Vosselaar kreeg 6 plaatsen extra. Echter werden er in Vosselaar en Beerse geen aanvragen ingediend. Ook voor de herhalingsoproep vonden we, ondanks extra inspanningen van het lokaal bestuur en het Huis van het Kind, geen organisatoren bereid om een aanvraag in te dienen. Een aantal factoren die als drempel (zie 4. Drempels voor organisatoren) optreden, spelen hierin mee.

Bron: Opgroeien, provincie.incijfers.be, Rijksregister, provincie.incijfers.be

In bovenstaande grafiek is de grote discrepantie te zien tussen het aantal kinderen tussen 0-3 jaar en het aantal opvangplaatsen. Zo zien we dat er 2794 baby's en peuters in 2015 woonden in onze regio, hiertegenover stonden slechts 982 kinderopvangplaatsen, een dekkingsgraad van 35%. In 2021 is het aantal 0-3 jarigen gestegen naar 2965 kinderen en het aantal opvangplaatsen naar 1021, goed voor een dekkingsgraad van 34%. We zien dus een dalende dekkingsgraad.

2.2 VERGUNDE VERSUS INGEVULDE PLAATSEN

Sinds 2014 moet elke formele kinderopvang een vergunning hebben voor het aantal kinderen dat ze wil opvangen. Die vergunning werd in 2014, bij de invoering van het decreet, door vele organisatoren aangevraagd op basis van de maximale capaciteit in m² en niet op basis van het aantal kinderen dat men effectief wilde opvangen. Hierdoor konden, en kunnen nog steeds, organisatoren van gesubsidieerde kinderopvang meer kinderen opvangen dan het aantal waarvoor ze gesubsidieerd worden.

Dit maakt dat het aantal vergunde plaatsen ook in onze regio hoger ligt dan het aantal benutte plaatsen. We schatten in dat een 40-tal plaatsen in de stadsregio vergund zijn die niet benut worden omdat ze ook niet ingevuld worden in de planning.

Door het grote tekort aan gekwalificeerd personeel, zijn er ook een aantal kinderopvanginitiatieven die minder plaatsen invullen om het tekort aan personeel op te kunnen vangen.

2.3 AANBOD VAN OPVANGCAPACITEIT PER WIJK

Analyse dekkinggraad kinderopvang stadsregio Turnhout

	Aantal 0-3 jarigen		Aantal opvangplaatsen baby's en peuters		Dekkinggraad kinderopvang		verschil 20/21
	2020	2021	2020	2021	2020	2021	
Beerse Vlimmeren	97	96	44	37	45%	39%	-7%
Beerse Den Hout	121	109	61	60	50%	55%	5%
Beerse Centrum	316	324	108	104	34%	32%	-2%
Vosselaar West	119	135	28	28	24%	21%	-3%
Vosselaar Noord	104	100	50	46	48%	46%	-2%
Vosselaar Oost	90	98	33	34	37%	35%	-2%
Turnhout Heizijde Velden & noorden	110	97	153	152	139%	157%	18%
Turnhout Stedelijk wonen west	304	339	77	74	25%	22%	-4%
Turnhout Centrum	584	585	81	97	14%	17%	3%
Turnhout Stedelijk wonen oost	416	435	105	101	25%	23%	-2%
Turnhout Zuidelijke wijken	188	186	68	52	36%	28%	-8%
Turnhout Zevendonk & zuiden	45	33	70	86	156%	261%	105%
Oud-Turnhout Oosthoven	127	129	22	20	17%	16%	-2%
Oud-Turnhout Centrum	195	221	113	96	58%	43%	-15%
Oud-Turnhout Zwaneven	82	78	39	34	48%	44%	-4%
Totaal stadsregio Turnhout	2898	2965	1052	1021	36%	34%	-2%

Eenheid: aantal

Bron: Rijksregister, provincie.incijfers.be

Met de dekkingsgraad geven we de verhouding weer tussen het totaal aantal 0-3 jarigen en de totale opvangcapaciteit. Dit uit zich in een aantal plaatsen per 100 kinderen.

De bovenstaande tabel geeft het overzicht van de dekkingsgraad per wijk en totaal voor stadsregio Turnhout weer. De gebieden onder of gelijk aan 33% (Barcelonanorm) worden rood ingekleurd. De mismatch door een overaanbod aan kinderopvang ten opzichte van het aantal kinderen tussen 0-3 jaar duiden we aan met de kleur blauw.

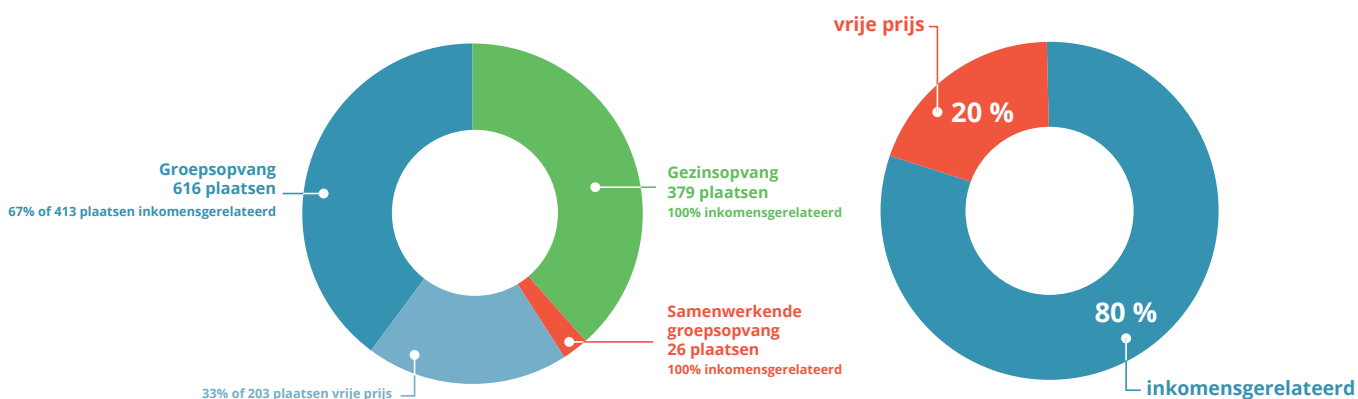
We zien een aantal wijken waar de dekkingsgraad onder de barcelonanorm van 33% ligt. De wijken die prioritair aandacht vragen zijn: Beerse Centrum, Vosselaar West, Turnhout stedelijk wonen West, Turnhout Centrum, Turnhout stedelijk wonen oost, Turnhout zuidelijke wijken en Oud-Turnhout Oosthoven.

In de wijken Turnhout Heizijdse Velden en noorden en Turnhout Zevendonk en Zuiden zien we dat er een overaanbod aan kinderopvangplaatsen is, rekening houdend met de 0-3 jarigen in dezelfde wijken. Uiteraard weten we dat vele ouders ook gebaat zijn en gebruik maken van kinderopvang buiten de eigen wijk of zelfs eigen gemeente.

Onderzoek⁴ toont aan dat 76,6% van de kinderen in Vlaanderen gebruik maakt van formele kinderopvang (mogelijk in combinatie met informele opvang). Ditzelfde onderzoek toont aan dat 87% gebruik maakt van zowel formele als informele kinderopvang. 11% van de bevroegde ouders in dit onderzoek maakt gebruik van kinderopvang binnen het eigen netwerk. Dit zegt echter nog niets over het gewenst gebruik van formele kinderopvang, hier komen we in hoofdstuk 3 op terug.

2.4 AANBOD AAN OPVANGPLAATSEN NAAR AARD VAN DE OPVANG

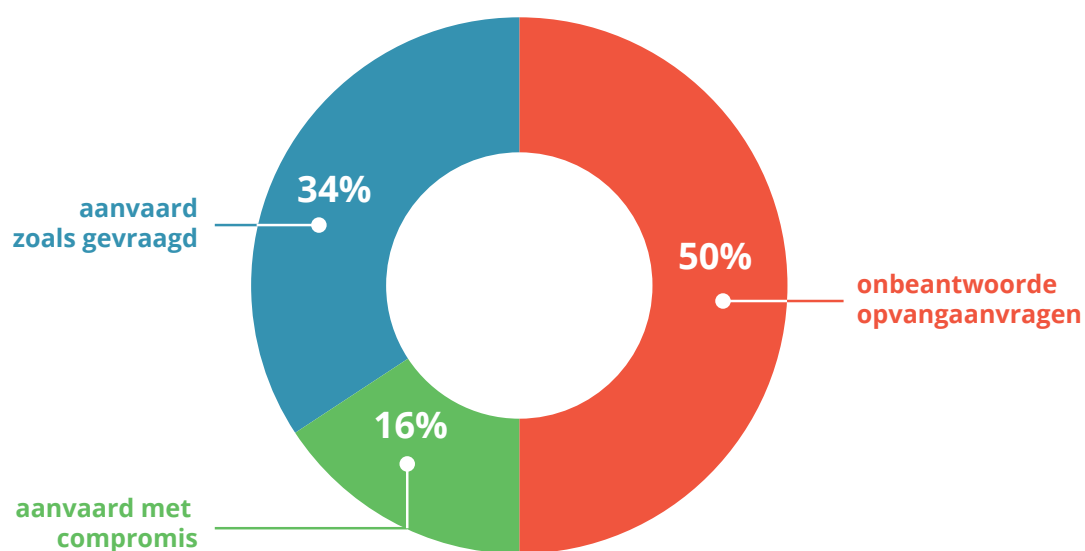
We maken in onderstaande figuur de verdeling tussen groepsopvang, gezinsopvang en samenwerkende groepsopvang waar 2 of meer onthaalouders samenwerken in een groepsopvang van maximaal 18 kinderen. Verder maken we ook de verdeling tussen opvanglocaties waar ouders een vrije prijs betalen en deze waar ouders een inkomensgerelateerde bijdrage betalen.

⁴ Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. Het gebruik van en de behoefte aan kinderopvang voor baby's en peuters jonger dan 3 jaar in het Vlaamse Gewest - juli 2019

3 Behoefte aan kinderopvang

Sinds de opstart van het e-loket kinderopvang in stadsregio Turnhout, monitoren we alle aanvragen voor kinderopvang in onze regio. Alle aanbieders van kinderopvang zijn aangesloten bij het loket en werken enkel en alleen via het loket om kinderen toe te wijzen aan vrije plaatsen. Alle ouders kunnen dus maar 1 weg nemen richting kinderopvang en dat is via het e-loket. Hierdoor hebben we een zeer duidelijk en correct beeld van de behoefte aan kinderopvang, weliswaar voor het eerste volledige werkingsjaar 2021. Hieronder lijsten we enkele cijfergegevens op, het totaal aantal opvangvragen in 2021 bedroeg 932.

In bovenstaande figuur zien we dat 50% van de aanvragen geen oplossing vindt, dat wil zeggen dat ze geen plaats in de kinderopvang kunnen invullen. Van de aanvragen vindt 16% een kinderopvangplaats met compromis, dit is een opvangplaats die niet helemaal overeenstemt met de opvangvraag, dit kan gaan over de startdatum, opvangdagen, locatie...

De overige 34% vindt een plaats binnen de stadsregio die overeenstemt met de oorspronkelijke opvangvraag.

Omwille van de maatschappelijke en economische context zijn gezinnen meer en meer genoodzaakt om meer gebruik te maken van formele kinderopvang. Kinderopvang is daardoor een springplank naar tewerkstelling, opleiding en integratie, wat vaak de armoedecirkel kan doorbreken.

Overzicht specifieke opvangvragen

Aanvragen voor inclusieve kinderopvang	8
Aanvragen voor dringende opvang	560
Aanvragen voor kinderopvang met ruimere openingsmomenten	43
Aanvraag van voorrangsgezinnen	208
Aanvragen van kwetsbare gezinnen	91

Inclusieve kinderopvang is de opvang van kinderen met een specifieke ondersteuningsbehoefte. In onze regio zien we dat slechts 8 van de aanvragers aangeven dergelijke opvang te zoeken.

Met dringende opvang bedoelt men opvang die men nodig heeft binnen de maand omwille van starten met werk/opleiding of stopzetting van huidige opvang of verhuis van de ouders. Gezien het grote tekort aan kinderopvang in onze regio, wordt een groot deel van de aanvragen een maand voor de gevraagde startdatum dringend en stuurt het e-loket deze aanvraag uit naar alle kinderopvanginitiatieven in de regio om de kans op een plaats te maximaliseren. Het gaat om 60% van alle aanvragen die een gewenste startdatum hadden in 2021.

Kinderopvang met ruimere openingsmomenten is kinderopvang met uren die buiten de gewone openingsuren van 7u-18u vallen. Slechts een klein deel van de aanvragers geeft aan hier nood aan te hebben. In onze regio zijn er 7 initiatieven die ruimere openingsmomenten hebben.

Voorrangsgezinnen zijn gezinnen die aan minstens 2 van volgende kenmerken voldoen:

- opvang nodig voor werk en/of opleiding
- gezinnen met een laag inkomen
- alleenstaanden
- pleegkinderen

Ouders moeten deze voorrangsvoorwaarden zelf aanduiden bij het invullen van hun aanvraag. Heel wat ouders vullen dit naar alle waarschijnlijkheid niet correct of onvolledig in, waardoor dit aantal een onderschatting is van de realiteit.

Kwetsbare gezinnen zijn gezinnen die aan minsten 2 van volgende kenmerken voldoen:

- opvang nodig voor werk en/of opleiding
- gezinnen met laag inkomen
- alleenstaanden
- pleegkinderen
- gezinnen met een problematische gezondheids- of zorgsituatie
- laag opleidingsniveau

Ook hier mogen we weer uitgaan van een onderschatting van het reële aantal, gezien de onvolledigheid van deze verklaringen op eer.

4 Drempels voor organisatoren van kinderopvang

4.1 RUIMTE

Het vinden van een geschikte plaats voor kinderopvang blijkt een grote drempel voor de meeste kinderopvanguitbaters in onze regio. De ruimte moet enerzijds tegemoetkomen aan de regelgeving van het agentschap Opgroeien en anderzijds aan de principes van goede ruimtelijke ordening.

4.2 RENTABILITEIT

Heel wat aanbieders van kinderopvang geven aan dat voldoende grote schaal nodig is om als zelfstandig kinderopvanginitiatief kwaliteit te kunnen bieden en rendabel te blijven. Het blijkt vooral zeer moeilijk te zijn voor de kleinste zelfstandige kinderdagverblijven waar de verantwoordelijke naast coördinerende en coachende taken, ook zelf als kinderbegeleider fungeert en verantwoordelijk is voor de logistiek, het bereiden van voeding, administratieve taken en boekhouding. De druk ligt zeer hoog voor deze zelfstandige kinderdagverblijven om het hoofd boven water te houden.

Uit onderzoek van de SERV⁵ geeft 43% van de respondenten aan dat financiële leefbaarheid de voornaamste oorzaak is voor het stopzetten van de kinderopvang. Ook het statuut van onthaalouders is financieel enkel gunstig als alle kinderen daadwerkelijk aanwezig zijn en de onthaalouder zelf de werkzaamheden kan uitoefenen.⁶

4.3 PERSONEEL

Het personeelstekort in de kinderopvang is groot. Uit Vlaamse cijfers blijkt dat er 6.267 openstaande vacatures zijn in de sector in 2021. Dat is een stijging met liefst 54 procent tegenover de 4.068 vacatures in 2020. Dat aantal lag dubbel zo hoog als in 2013.

De sector is minder aantrekkelijk geworden door de zware werkdruk op de vloer. Anderzijds kennen de opleidingen tot kinderbegeleider wel meer aantrek omwille van de recente erkenning (sinds september 2021) als knelpuntberoep, wat heel wat opportuniteiten biedt als werkzoekende. Toch zien we nu ook meer een mismatch tussen de kandidaten en het gevraagde profiel in de sector. Dit resulteert in heel wat uitval tijdens de opleiding en afhaken bij de start als kinderbegeleider. Indien in de toekomst het aantal kinderopvangplaatsen uitbreidt, vergroot dit het probleem aangezien er op heden al een groot tekort is aan goed opgeleid personeel.

4.4 ONDERSTEUNING

Uit een onderzoek van SERV⁷ leren we dat starters en huidige ondernemers in de kinderopvang nood hebben aan extra ondersteuning. Het gaat in de eerste plaats om nood aan praktische ondersteuning. Het gaat dan om ondersteuning bij het uitpluizen van wetgeving en regelgeving, ondersteunen bij het opmaken van ondernemingsplan, het implementeren van nieuwe regelgeving e.d.

⁵ Rapport van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen/Stichting Innovatie & Arbeid: zelfstandig ondernemen in de kinderopvang, december 2021, Lien Van Rampelberg

⁶ Onthaalouders krijgen een onbelaste onkostenvergoeding van €22/dag per effectieve aanwezigheid. Een onthaalouder krijgt geen vergoeding voor een kind dat niet komt owv ziekte/vakantie/... Ook als de onthaalouder zelf niet kan werken owv ziekte krijgt de onthaalouder geen vergoeding.

⁷ Rapport van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen/Stichting Innovatie & Arbeid: zelfstandig ondernemen in de kinderopvang, december 2021, Lien Van Rampelberg

Ook financiële ondersteuning is meer dan welkom. Starters hebben zeer hoge opstartkosten terwijl de inkomsten onzeker zijn. Het huren of aankopen van een pand, de nodige aanpassingen erin doen, materiaal aankopen voor de inrichting en verzorgingsproducten aankopen, terwijl de bezetting in het begin nog erg laag is, is voor vele starters een moeilijke financiële evenwichtsoefening.

4.5 Kwaliteit

Kinderopvanginitiatieven hebben sinds enkele jaren een pedagogisch raamwerk waarop ze hun pedagogische werking kunnen afstemmen. Aan de hand van de MeMoQ kunnen ze de eigen werking onder de loep nemen en actiepunten benoemen. Echter het werken met deze screeningstool vraagt extra aandacht en tijd van de medewerkers in de kinderopvang waar het vaak aan ontbreekt. Hoewel het door vele organisatoren wordt ervaren als een sterk instrument dat een enorme meerwaarde biedt, zorgt het ook voor extra druk op de tijd die medewerkers hebben.

Ook de kindratio is een grote zorg voor kinderopvangaanbieders. Per 8 kinderen dient er 1 kinderbegeleider aanwezig te zijn. Voor 18 kinderen is dit 2 kinderbegeleiders. De druk die deze norm legt op het mentale welzijn van medewerkers in de kinderopvang mag niet onderschat worden. Ook de druk die dit brengt op uurroosters die ten allen tijde afgestemd dienen te worden op het aantal aanwezige kinderen is niet te onderkennen. Dit alles gaat bijna in elke kinderopvanglocatie ten koste van de kwaliteit, tegen de wil van de organisatoren in.

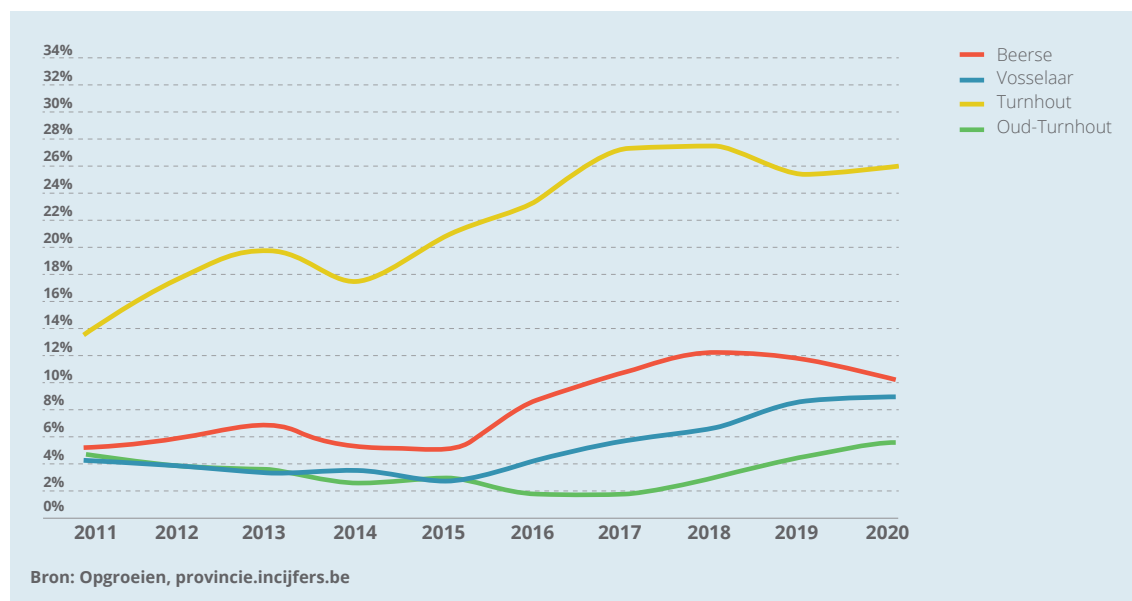
5 Gevolgen van een tekort aan kinderopvang

Kinderopvang is een springplank richting tewerkstelling, opleiding en integratie en dus een cruciale schakel in het bestrijden van kansarmoede.

We zien in de grafiek hieronder dat de kansarmoede index in onze regio een stijgende tendens kent.

Om deze kansarmoedeindex te bepalen, houdt Kind & Gezin rekening met volgende indicatoren: werkloosheidsdruk, gemiddeld netto inkomen per belastingsplichtige, aantal rechthebbenden op een leefloon of equivalent hiervan, percentage één-oudergezinnen en het aandeel personen van buitenlandse afkomst.

Evolutie kansarmoede - index, per gemeente

Het loket kinderopvang staat dagelijks in contact met alle ouders die niet tijdig een opvangplaats vinden. Door het persoonlijke contact heeft het loket nu een goed zicht op de gevolgen van het niet vinden van kinderopvang voor de aanvragen die gebeurden in 2021.

Hieruit leren we dat ouders van wie de gewenste startdatum voor kinderopvang verstreken is in ons e-loket heel wat problemen tegenkomen. 50% van de gezinnen zoekt creatieve oplossingen door beroep te doen op een netwerk van familie en vrienden, werktijden aan te passen, ouderschapsverlof op te nemen e.d. De overige 50% geeft aan door het gebrek aan kinderopvang niet te kunnen starten met Nederlandse les (30%) of niet te kunnen (her)starten met werk (20%).

Ik moet echt gaan werken van VDAB want anders zal mijn werkloosheidsuitkering ingetrokken worden. Ik weet echt niet wat te doen want vind al sinds een jaar geen kinderopvang.

Door de economische crisis, zit mijn gezin echt in financiële moeilijkheden. Ik wil zo graag gaan werken maar vind geen kinderopvang en mijn ouders werken beiden nog.

Ik sta al een jaar te wachten om te starten met Nederlandse les. Ik wil zo graag jullie taal spreken zodat ik kan gaan werken net als andere ouders. Omdat mijn kindje niet mee kan naar de Nederlandse les, heb ik nu kinderopvang nodig. Ik ben hier na een lange vlucht namelijk zonder familie of vrienden aangekomen.

Ondertussen heb ik al mijn ouderschapsverlof opgenomen omdat ik nog geen kinderopvang hebben. Mijn klanten van het dienstenchequebedrijf blijven in de kou staan.

Ik weet echt niet meer wat te doen. Mijn kindje is intussen 1,5 jaar en ze hoort bij ons thuis geen Nederlands want ik ben zelf nog niet kunnen starten met Nederlandse lessen door al zeer lang te wachten op een kinderopvangplaats. Kind & Gezin geeft aan dat Nederlandse stimulansen zo belangrijk zijn.

De kinderarts raadt me aan om mijn kind zo snel mogelijk naar de kinderopvang te laten gaan. Ik weet er soms thuis inderdaad geen blijf mee. Hij is intussen bijna 2 jaar maar is soms onhandelbaar en mist heel wat sociale vaardigheden zegt de dokter.

6 Conclusie

Door het toenemend aantal kinderen die in stadsregio Turnhout geboren worden en het aantal jonge gezinnen die zich vestigen in onze regio neemt de nood aan het aantal plaatsen kinderopvang alsmaar toe.

Het problematisch tekort aan kinderopvang is al jaren zeer acuut. Met de opstart van het e-loket kinderopvang tonen we nu objectief en concreet aan hoe groot de behoefte werkelijk is en welke problemen dit veroorzaakt.

De sector kinderopvang staat zwaar onder druk omwille van diverse redenen. Starters hebben nood aan meer praktische en financiële ondersteuning. Starters en bestaande kinderopvangaanbieders maken zich zorgen om de financiële leefbaarheid en krijgen vacatures steeds moeilijker ingevuld. Elke kinderopvangaanbieder draagt kwaliteit hoog in het vaandel. Echter met de huidige norm van 1 kinderbegeleider per 8 kinderen en 2 per 18 kinderen beschikken ze niet over de geschikte omkadering om deze kwaliteit te waarborgen.

Kinderopvang is zowel voor ouders als voor kinderen een springplank naar onderwijs en integratie. Voor ouders is het vinden van een plaats in de kinderopvang onlosmakelijk verbonden met het vinden en kunnen behouden van werk. Investeren in de verruiming van een kwalitatief betaalbaar aanbod is broodnodig in stadsregio Turnhout.

COLOFON

Dit is een uitgave van Stadsregio Turnhout (www.stadsregioturnhout.be)

Verantwoordelijke uitgever: Bart Craane, Meergoorstraat 70, 2340 Beerse

foto's: Stadsregio Turnhout, freepik.com

Eindredactie: Marc Boeckx, Hanne Jacobs, Katleen Bols,
Nathalie Raeymaekers en Sofie Coppers

Lay-out: Fiks Studio

Datum van uitgave: mei 2022

